

TARTIŞMA

TERBİYEMİZ-4

Hamdele-salvele.

Müminler arasında tartışmadan, münakaşadan söz ediyoruz. Bunun bir terbiyesi, ahlakı olması gerektiğini söylüyoruz. Tuvalet için bile bir terbiye ve kurallar bütünü getirmiş olan dinimizin iki müminin, grubun hatta müminlerin büyük kitlelerinin birbirleriyle konuşma-tartışmaları konusunda hiçbir kural getirmemiş olacağını söyleyemeyiz diyoruz.

Zira Rabbimiz müminlerin insan olarak dinleri konusunda da oturup konuşmalarının, yer yer tartışmalarının fitrî olduğunu, müminlerin bundan uzak kalmalarının mümkün olmadığını bize Kur'an ile haber veriyor.

Eşler hiç konuşmasın-tartışmasınlar, talebe-hoca hiç tartışmasın, Müslümanlar birbirleriyle tartışmasınlar şeklinde bir emri yok Allah'ın. Herkes edebini bilsin, Allah'ın rızasını gaye edinsin; bunun ötesinde tartışma normaldir diye bir anlayış var ümmet-i Muhammed'de. Bu anlayış yer yer arıza gösteren insanlar veya gruplar tarafından bozulmaktadır. Müslümanlar'ın ciddi bir tartışma terbiyesi var. Bu tartışma terbiyesini yıpratmayalım, bu terbiye dâhilinde tartışalım demek mecburiyetinde kalıyoruz.

Bugün başka bir mantıktan tartışma terbiyemizi tahlil edeceğiz. Biz tartışırken keyfi tartışıyorsak ya da ekonomik menfaatimizi kollamak için tartışıyorsak veya benzeri nefsanî denebilecek bir sebeple tartışıyorsak, buna tartışma demiyoruz. Koltuğunu korumak için saatlerce konuşan birisi değil bizim gündemimiz. Müslüman fertler veya gruplar arasındaki tartışmalar din için, Allah için olduğunda tartışıyorlardır diye düşünüyoruz.

Mesela ırkçılık ekseninde yapılan bir tartışma Müslümanlar arasında Müslümanlığın himayesinde, şeriatın himayesinde bir tartışma olamaz. Yine çok basit bir kooperatif tartışması din eksenli değildir, insanîdir. Yani insanlar kendi aralarında bir konu etrafında tartışıyorlardır, o tip tartışmaları kanunlara havale ederiz. Müslümanlar hangi yerde yaşıyorsa o yerdeki kanunları-kuralları bu tartışmaları düzeltsin deriz.

Din etrafında, din maksatlı tartışmalarda Müslümanlar ya dinin emirlerinden biri konusunda tartışıyorlardır veya yasaklardan bir yasağın giderilmesi konusunda. Mesela bir haramın nasıl önleneceği, bir kötülüğün nasıl giderileceği konusunda tartışıyorlardır. Müslüman'ın tartışması (Allah'ın hayır-güzellik-ibadet dediği) iyilik çizgisindedir. Ya da bir kötülüğü, negatifi önleme konusunda Müslümanlar'ın bir çizgisi vardır. O çizgiyi korumaya çalışıyordur Müslümanlar.

Tarih boyunca Müslümanlar arasında tartışmalara zemin oluşturmuş konuların başında Allah'ın emirlerinin nasıl icra edileceği gelmektedir. Mesela Ali bin ebi Talip ve Muaviye bin ebi Süfyan radiyallahu anhuma arasında yıllarca süren ve daha sonra bugünkü Şiiilik-Sünnilik ayrımının da nedenini büyük oranda oluşturan tartışma; Osman ibni Affan radiyallahu anhanın şehit edilmesinin nasıl değerlendirileceği konusunda oluşmaktadır. Bu tartışma da öyle mi sürdürülsün, böyle mi sürdürülsün denilen bir zeminden kaynaklanıyor.

Netice olarak Müslümanlar; ya Allah'ın emirlerini nasıl yapacakları konusunda tartışıyorlardır. Ya da yasaklarından bir yasağı nasıl engellemede veya yapana nasıl engel olma konusunda bir metot üzerinde tartışıyorlardır.

Başta belirttiğim gibi; bir kooperatifin hisseleri konusunda nasıl davranacaklarına dair zaten fıkıh kuralları var. O kooperatifin oluşturulurken tüzüğü vardır yahut bir şirketin iflasıyla ilgili mahkemeye gideceklerdir. Neticede bunlar büyük tartışmalar değildir. Yani yüz veya iki yüz kişiyi ilgilendiren bir tartışma olarak kalır. Ama diğer taraftan verdiğim Ali ve Muaviye örneğindeki tartışma, asırları ve nesilleri buldu.

Burada biz, bugünkü Müslümanlar arasındaki bir tartışmamızı hangi zemine oturtalım? Ben bir Müslüman olarak mesela dinimizi yaşama konusunda, diyelim ki tasavvufun ağırlığı veya filan ekolün ağırlığı konusunda tartışıyorum. Bu tartışmada kullandığım üslubum, ifade tarzım, kimliğim ile şimdi iki binli yıllardan birinde, İstanbul'un bir semtinde konuşmuş biri olarak tarihe gömülür gider miyim yoksa üç yüz sene sonra dünya Müslümanları burada benim açtığım tartışmanın büyümüş, savaflara dönüşmüş bir şeklini yaparlar mı?

Kaderi bilmiyoruz, yarına da vakıf değiliz. Bizim buradaki bir tartışmamız sönüp giden bir mum gibi de olabilir -ki hep öyle olup gittiğini zannediyoruz. Akşam tartışıyoruz, sabahleyin kahvaltıda buluşunca unutulup gidiyor zannediyoruz. Bu kıvılcım seneler sonra, asırlar sonra yüzlerce müminin birbirine girip birbirlerini öldürecekleri bir olaya dönüşür mü? Kaderi ve yarını bilmediğimize göre dönüşmez diyemeyiz.

Bir örnek zikredeceğim; bir seferinde vakfımızın bir ormandaki kampını orman müdürü ziyarete gelmişti. Muhabbet arasında orman yangını nasıl çıkıyor, kim bunları yakıyor gibi bir soru sordum. "Bunun çok basit sebepleri var; mangal yakanlar ormanı yakıyorlar, sarhoşlar yakıyorlar, terörist bir hareketle yakılıyor. Bunları biliyorsunuz ama tahmin etmediğiniz şeyler de var" dedi. "Mesela?" dedim. "Mesela meyve suyu şişesi ormanı yakıyor" dedi. Molotof yapılıp öyle mi yakılıyor, dedim.

"Basit. Fen dersinden bildiğiniz mercek olayı. Ormana bir şişe atılıyor. Ağustos ayında aylarca kupkuru kalmış, yağmur kalmayınca barut gibi olmuş o şişe yaprakların arasında duruyor. Güneş ışınları ona direkt vurunca mercek vazifesi görüyor ve temas ettiği yaprağı tutuşturuyor." Peki, bu ne kadarda bir oluyor, dedim. "Tarihte bir kere de olsa oluyor ama yaktığı orman çok büyük" dedi.

Başka bir örnek verdi. Bu örnek çok önemli. Çünkü bizim burada örneklendirmeye çalıştığımız olay bu. İnşallah iyi anlaşılacak ki ben çok iyi anladım ve böyle bir derste bunu malzeme olarak kullanırım diye düşündüm. Ne dedik şimdi; ben burada bir tartışma açıyorum. Bu tartışma beni ikna ediyor veya etmiyor. Tartışma burada bitiyor zannediyoruz. Üç asır sonra yüzlerce Müslüman'ın bu tartışmadan dolayı birbirine silah çektiği bir zemine dönüşür mü diye sorduğumuzda, "yahu nereden dönüşsün, bugün kapattık gittik biz bunu" diyemeyiz. Çünkü kaderi bilmiyoruz ve yarına vâkıf değiliz dedik.

Orman müdürünün anlattığına dikkat ediniz: "Birileri gelir ormanda normal bir piknik yaparlar. Ağacın dibinde mangal yakarlar. O mangalın közlerini de ağacın dibine dökerler." Bu bir tasvir; yani illa ki böyle yapılıyor anlamında değil. Mangalı götürecekleri için dökerler. "Daha sonra ona da su döküp söndürürler. Çok küçük bir köz kalır. O köz, ağacın yere doğru uzanmış köklerinden birine temas eder. O kök kuru bir köktür -ağacın her kökü yeşil, taze değil- sigara izmariti kadar olan o küçücük mangal közünden o kök tutuşur.

Ağacın kökü aşağıya doğru kuru olduğu için kuruyan bölümünden sigara gibi yanarak gider. Ama bu yanma havayla da temas etmediği için, üstü toprakla örtülü olduğu için sigara tüter gibi ufak ufak yanarak adeta bir fitil gibi aşağıya doğru iner. O kök yirmi metre ötede, toprağın üstüne hafif temas

eden hava alabileceği bir yerde köz hâline gelir. Hava ile temas edince de tekrar orada bir tür mangaldaki köz gibi olur. Ama bu bir ay mı sürer yirmi gün mü; belli olmaz. O piknikçiler gideli bir hafta olmuştur. Üstüne de su döküp söndürmüşlerdir onu. Ama yirmi gün sonra ağacın öbür ucunda - toprağın altındaki kökleri konuşuyoruz- havayla temas ettiği bir yerde yapraklarla buluşunca orman yangını çıkarır.

Bu film gibi bir şey oldu, dedim. “Maalesef film gibi ama gerçek” diye izah etti.

Bu örneği anladıysanız eğer; bugün burada bizim bu mu doğrudu, şu mu yanlıştı diyerek yaptığımız bir tartışmanın çocuklarımıza, talebelerimize, bizi sevenlere, arkadaşlarımıza, vakıftaki veya derneklerdeki yakınlarımıza temas ettiği zaman yirmi-otuz sene sonra nasıl bir fitneye dönüşeceğini ve Müslümanları birbirine kırdıracağını da anlayacaksınız demektir.

Görünürde hiçbir şey görünmüyor. Toprağın üstünde bir şey yok. Biz dün tartışmıştık, bugün kapatmıştık bu konuyu zannediyoruz. Ama dönüp bakıyoruz ki, bin üç yüz sene önce Bağdat'ta veya Mısır'da, yedi yüz sene önce Celaleddin-i Rumî bir söz söylüyor, altı yüz sene önce İbni Sina filanca sözü söylüyor. Üzerinden altı-yedi asır geçmiş, bugün insanoğlu, Müslüman, namaz kıldığına inandığımız birisi, “Darwin nazariyesi Müslümanlar arasında da var. Celaleddin-i Rumî'nin mesnevisini inceleyebilirsiniz” diyor.

Darwin'i boğduk gitti, liselerden attık derken bakıyoruz ki Müslümanlar'ın arasından ağacın üstünden tutuşmuş bir kıvılcım, asırlar sonra orman yakıyor. Tıpkı bunun gibi, “Müslümanlar'dan birisi de Darwin teorisini desteklemiştir” diyor. Darwin'den asırlar önce gelmiş, Darwin'i desteklemiş! Bu tür fitneler hiç çıkarılmamalı esasen. Çıkarıldıktan sonra bunun ne zaman söneceğini Allah'tan başka kimse bilmez.

Şeytan bugüne kadar da çıkardığı hiçbir fitneyi söndürtmemiştir bir daha. En basit gördüğümüz, gülünç ve komik bulduğumuz şeyler üç-beş asır sonra yeniden canlanıyor. İlk putperestlik Şit aleyhissalam zamanına dayanıyor. Şit aleyhissalam ile de aramızda kaç sene olduğunu Allah'tan başkası bilmiyor.

Efendimiz aleyhissalatu vesselamdan önce Mekke'de büyük bir çınara dönüştü putperestlik. Biz de Efendimiz bunu tarihe gömdü de gitti zannettik. Hilafet kaldırıldı, caddeler sokaklar yine putla doldu. Bu sebeple diyoruz ki şeytan, insanlar üzerinden hiçbir projesini tamamen kaldırmıyor. Bir enayi bulup o enayi üzerinden fitnesini devam ettiriyor.

Bunun için Müslümanlar arasında nedeni ne olursa olsun tartışma, şeriat terbiyesinin dışına çıkarıldığı zaman, orijinal Müslüman terbiyesiyle sürdürülmediği zaman beş yüz sene sonra da olsa -ne zaman olursa olsun- şeytanın onu gün yüzüne çıkarıp güzel Müslümanları birbirine kırdırarak bir fitneye dönüştürmesi mümkündür. Bu şekilde binlerce örnek bulabiliriz.

Dileriz bu konuşmalarımız, fitnenin anlaşılmasına vesile olur. Aynı şey ıslah için de geçerli tabii. Gelecekte bugünkü güzel bir hareket, güzel bir tavır beş yüz sene sonra bir kavganın önlenme nedeni de olabilir. Yani hep şerrin tohumu değil bu. Hayır da böyledir. Nitekim sokaklarda kavak ağacı da görürsünüz, incir de ceviz de.

İnsanların uğramadığı bu yerde incir ağacı nasıl büyümüş? Kavak-ceviz nasıl büyümüş diye merak edersiniz. Bakarsınız ki bir karga bir ağaçtan ceviz almış, onu bir yere götürürken zavallı hayvan

düşürmüş. Düşürünce inip alamamış onu bir daha. O ceviz orada çürümüş. Yirmi sene sonra kocaman bir ağaç olmuş, meyve veriyor. Yani böylesi de var insanlığın. Hep negatif örnekler yok. Hayır örnekleri de var. Mümkün olduğu kadar karga olup ceviz taşımak lazım sağa sola öyleyse; ileride ceviz ağacı büyütelim diye.

Şimdi biz meselenin derin düşünülen boyutuna indik. Diyoruz ki: Müslümanlar arasındaki sorunlar, tartışmalar ya Allah'ın emirlerinden bir emrin uygulanmasındadır veya Allah'ın yasaklarından bir yasağın nasıl engelleneceğine dair bir tartışmadır. Ya emri var Allah'ın ya yasağı var ya da bizim keyiflerimiz var. Bizim keyiflerimiz için yaptığımız şeyler inşaat kavgasıdır, arazi kavgasıdır; onlar mahkemelerde çözülüyor. Uzun bir dönemi almıyor. Ama din üzerinden yaptığımız, emirler ve yasaklar üzerinden yaptığımız tartışmalar asırları bulabiliyor, büyük fitnelere neden olabiliyor.

Bu sebeple bilhassa dinin önünde duranlar; mesela siz beni dinliyorsunuz, sizin çapınızda ben dinin önünde duruyorum. Anne ve baba da evdeki çocukları açısından dinin önünde duruyor. Çocukları, annesine veya babasına bakarak din ciddiyeti veya din üzerinde laubalilik görüyorlar. Bir caminin imamı da aynı şekildedir. Müslümanlar'a ait bir derneğin başındaki Müslüman da önde duruyor. Dolayısıyla bizim Allah'ın emirleri ve yasaklarındaki titizliğimiz, laubaliliğimiz, kural dışılığımız, edep tanımlılığımız veya tanınamışlığımız bu açıdan çok önem arz ediyor.

Şimdi tartışmanın temelini inmeye çalışıyoruz: Allah'ın emirlerine nasıl bakmalıyız? Eğer biz bir tartışma terbiyesi taşımazsak Allah'ın emirlerinden bir emri yerine getirmeye çalışırken pot kırar, kaş yaparken göz çıkarırız.

Allah'ın emirlerinden ana hatlarıyla iki boyutu öne çıkarmak istiyoruz: Allah bize dinini yaşamamızı da emrediyor, müminler olarak ümmet mantıklı bir arada duran kitleler olmamızı da.

Sadece nasıl bir edep ve incelik çizgisi üzerinde duracağımız açısından yardım etsin diye bunu örneklendiriyorum. Allah bize, siz ümmetsiniz, ümmet olarak dinimi yaşayacaksınız diyor. Demek ki biz Müslüman isek hem Allah'ın emirlerini yerine getireceğiz hem de ümmet olarak bir arada duracağız. Çünkü birliğimiz çok önemli.

Ne ümmet olmaktan, bir olmaktan vazgeçebiliriz ne de Allah'ın emirlerini yerine getirmekten. Esas olan budur. Ama yer yer ümmet olarak bir arada durmamızla ümmet olarak Allah'ın emirlerinden bir emrini yerine getirmemiz arasında sürtüşme olabilir. Allah bize emrederken sürtüşecek bir şey emretmez herhâlde. Ama biz bugünkü Müslümanlar olarak ya bir arada durmayacağız ya da filanca emrini yapmayacağız. O emri yaparsak bir kavga çıkıyor. Kavga çıkarsa Müslüman olarak bölünüyoruz. Böyle bir risk çalışması içinde olabiliriz.

Çok basit bir örnek; mesela ben bir vakıf kurmak istiyorum. Müslümanlar'a bedava gözlük dağıtma vakfı kuracağım. Bu vakfa para toplayacağım. Topladığım bu paralarla göz hastalarına gözlük dağıtacağım. Bu Allah'ın emri mi? Elbette emri; hayır yapacağım çünkü. Ama Müslümanlar'ın büyük bir vakfı var, gözlük de dağıtıyor, çamaşır da dağıtıyor, yemek de dağıtıyor. Silaha ihtiyacı olan Müslüman gruplara silah da veriyor. Böyle büyük ve prestijli bir vakıf düşünün.

Gözlük, o vakfın %3'ünü oluşturuyor. Yani %3 olarak o vakıf bu gözlüğü dağıtıyor. Ben de diyorum ki, %100 gözlük dağıtan bir vakıf kuracağım. Bu Allah'ın rızasına uygun bir iş mi? Elbette Allah'ın rızasına uygun bir iş. Afrika'da, Asya'da, her yerde Müslümanlar'a gözlük dağıtacağım. Senede on milyon

gözlük dağıtacağım. Güneş gözlüğü de değil, ihtiyaç gözlüğü dağıtacağım. Allah'ın emirlerinden bir emirdir bu.

Ama oturduk düşündük ki, ben bu vakfı kurarsam o büyük vakfın yüzde üç kapasitesini almış olacağım. Oradaki mümin kardeşlerim yüzde üç değer kaybedecekler. Onların yüzde üç değer kaybetmesi benim buradaki bölmüşlüğümden kaynaklanacak. Eğer ben mümin isem burada oturup orada müminlerin güçlü olmasını tercih etmem gerekiyor. Buradaki gözlük dağıtma sadakamdan vazgeçmem lazım. Neden?

Çünkü Müslümanlar'ın ekonomik, siyasî ve konjonktürel olarak güçlü bir vakfa sahip olmaları, güçlü bir vakfın Müslümanlar tarafından yönetiliyor olması, dünya sivil toplum örgütleri arasında o vakfın benimseniyor olması, gücünün kabul ediliyor olması benim bir milyon gözlük dağıtmamdan daha önemlidir. Müslümanlar'ın gözlük bulamayanları bir yolla görebilir. Ama güç kaybeden Müslümanlar bir daha o gücü bulamıyorlar. Benim bunu düşünmem lazım.

Burada ne yaptım? Allah'ın emirlerinden biri olan sadakayla yine Allah'ın emirlerinden biri olan ümmetin bir aradalığı arasında bir tercih yaptım. Ümmetin bir arada olmasını tercih ettim. Buna iki örnek vereceğiz. Bu örnekleri inşallah anlarız.

Öncelikle bir hadisten örnek vereceğim. Buharî'de 1586. hadis-i şerif, Aişe annemiz rivayet ediyor. Mekke fethedilince Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Kâbe'yi yıkıp yeniden yapmak istemiş; dikkat ettiyseniz Kâbe kare şeklindedir. Aslı ise dikdörtgen şeklindeymiş. İbrahim aleyhisselam yaptığı zaman Kâbe'yi, dikdörtgen şeklinde yapmış. Daha sonra Kâbe bir selde yıkılınca Mekke'li müşrikler onu kare şeklinde yapmışlar. Etrafında yarım ay gibi bir çıkıntı var, o çıkıntıyla berabermiş Kâbe. Kapısı yer düzeyinde ve uzun bir oda gibiymiş.

O gün Efendimiz'in önünde bunu yapmak için bir engel yok. Yıkın şu Kâbe'yi, yeniden yapın dese, ashab-ı kiram sabaha kadar yaparlar. O derece heyecan kaynıyorlar zaten. Aişe annemize de bunu söylemiş, "Dedem İbrahim'in yaptığı gibi yapmak istiyorum bu Kâbe'yi" demiş. Yani eskisi gibi uzun ve dikdörtgen olacak. Doğuda ve batıda iki tane kapısı olacakmış. Birinden giren öbüründen çıkacak ve basamaksız, yer düzeyinde olacakmış. Şu anda yerden yüksekliği yaklaşık iki metre kadardır.

Aişe anamız da, "Ya Resûlallah! Mekke fethedildi, müşrik kalmadı, emret yapsın ashabın" demiş. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem buyurmuş ki, "Aişe, insanlar daha yeni Müslüman oldular. Ben ilk iş olarak Kâbe'yi yıkıp yeniden yapmaya kalkarsam kalplerinde sıkıntı oluştururum. Muhammed'in gayesi kendine göre bir yapı oluşturmakmış demeye kalkarlar. Helak etmeyeyim onları, dursun böyle."

Burada Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem merhameti nasıl arşa kadar uzanmış, bunu görüyoruz. İtiraz edene "melun, cehenneme kadar yolu var!" dese ne olacaktı ki? Resûlullah Kâbe'yi yapacak da Allah'ın Peygamberi'ne ne hakla itiraz edeceksin? Ama insanlar daha yeni Müslümanlar oldular. Anlayamazlar bu işin hikmetini. Mesela -Peygamber'imizin düşüncelerinden biri- "Muhammed Kureyş'ten intikam aldı. Siz beni bu Mekke'den kovmuştunuz. Ben de sizin Kâbe'nizi yıktım, zevkime göre yaptım derler, diyor.

Hâlbuki oradakiler teslim olmuşlar zaten. Kılıç hepsini hizaya getirmiş. Nasıl itiraz edecekler ki? Ama ne olursa olsun insan değil mi bu, içinden geçirebilir böyle bir şeyi, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yaptığı bir işe karşı içinden şüphe duyunca da cehenneme yuvarlanacak.

Buradan iki sonuç çıkıyor: Efendimiz'in müminlere karşı olan merhameti. Toplumun birliğini, dirliğini koruma şuuru.

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemin yaptığı bu şey adeta sünnettir. Bir Müslüman cami derneği veya bir vakıf, filanca Müslüman kuruluş geliyor, şu kadar senedir Müslümanlar'ın gelip o mahallede namaz kıldığı camiyi yıkıyorlar ve kendilerine göre bir şey yapıyorlar. Bir yandan anıtlara ait bir eseri yıktınız diye devletle sürtüşüyorlar. Öbür yandan "biz bu camiden memnunduk siz niye bunu yıkıyorsunuz" diyen mahalleli ile sürtüşüyorlar.

Üstelik bir de parasını cuma günü oradaki Müslümanlar'dan topluyorlar. Bunu da Allah rızası için yapıyorlar. Peygamber aleyhissalatu vesselam Efendimiz, aslına benzetmek istiyor Kâbe'yi de çekiniyor ondan. İbrahim aleyhissalatu vesselamın yaptığı gibi yapacağım diyor. Proje ne kadar güzel! Böyle olsaydı hepimiz Kâbe'nin içini görecektik şimdi. Doğudan bir kapı, batıdan bir kapıyla girip ziyaret edip çıkabilecektin. Şimdi içine girse insanlar yıkılır zaten izdihamdan.

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemin hayrına olacaktı. Biz de bir Kâbe'yi görecektik mesela diye umutla seveceğimiz bir manzarayı sırf o gün Müslümanlar'ın huzuru kaçmasın, kötülük düşünmesinler diye uygulamamış.

Ne dedik biz; Allah'ın emirlerinden bir emri bile ümmetin birliği uğruna uygulamayabiliriz. İşte uygulamadı Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem. Peygamber Efendimiz'in kalbinden geçen şey, zevkinden mi kaynaklanıyordu yoksa Allah'ın rızası bu taraftadır diye mi bunu düşünüyordu. Keyfine göre bir yazlık yaptırmıyor ki, ben böyle istiyorum bu yazlığı desin. O mübarek kalbinden öyle geçtiğine göre Allah da öyle murat ediyordu demek ki. Ama o gün bunu yapma imkânı neden bulmadı? İnsanların konjonktür dedikleri şeye uygun değildi.

Bir örnek daha var. Buharî'de 3529, Müslim'de 2584. hadis. Abdullah ibni Übey bini Selül diye bir münafık var. Medine'de münafıkların şahı. Uhud'da üç yüz kişiyi geri çeken hain bu. Bir gazveden dönerken Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemin ashabıyla bu münafık bir meselede tartışmışlar. Bu Medineli olduğundan muhacirleri kastederek, "şu Medine'ye bir gidelim göçebe herifler, sizi buradan fırlatıp atacağım. Burada kalabalık olduğunuzdan çok konuşuyorsunuz. Ama Medine'ye gidince görüşeceğiz" demiş. Münafıkun suresinin 8. ayetidir bu.

يَقُولُونَ لَئِن رَّجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ

"Aziz olanlar, zelil olanları atacak Medine'den." Zelil dediği, ashab-ı kiramdı. Aziz olanlar dediği de Medine'nin Evs ve Hazrec'teki ağaları. En büyük muhacir Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem olmasına rağmen "zelil" diyor onun için.

Ömer radiyallahu anhin morali bozulmuş, "Ya Resûlullah! İzin ver bana, bu dili koparayım" demiş. Bu münafık Abdullah ibni Übey ibni Selül'ün de Abdullah diye bir oğlu var. Babasının terbiyesizliğinden sonra Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin yanına gelmiş, -ne acayip ne muhteşem bir Müslümanlık örneğidir bu!- "ya Resûlallah! Babamın terbiyesizliğini hep beraber duyduk. Ömer gibi biri gelecek babamı öldürecek, insanım ben, 'yahu babamı niye öldürdünüz' derim de ahiretimi harap ederim. İzin ver babamı ben öldüreyim bu iş temelden bitsin" demiş.

Oğlu rica ediyor, babamı öldüreyim diye. Niye? Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme zelil dedi de ondan.

Bu pozisyonda Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem ne buyurmuş?

Biz olsak en azından komisyona, disiplin kuruluna havale ederiz. Vatana hıyanetten, Peygamber'e hıyanetten katline karar verilmiştir deriz. Şimdi burada Efendimiz'in sözüne bakacağız, bir de şurada burada Müslüman kesip, öldürüp dünya medyasına onu verip İslam'ın başına bela olanları bununla karşılaştıracacağız. Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme zelil diyen bir adamın oğlu bile geliyor, bunu öldüreyim de Müslümanlar'ın başı belaya girmesin diyor. Babasını kılıçla kesecek.

Bu hadise karşısında Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor ki:

لَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ يَفْتُلُ أَصْحَابَهُ

"İnsanlara Muhammed kendi adamlarını öldürüyordu dedirtmem."

Çünkü o melun hain, Muhammed'in adamlarından ve Müslüman olarak biliniyordu. Her ne kadar Uhud'da Müslümanlar'ı bırakıp gittiyse de Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, "bu kâfirdir, bunu gebertin" demedi. Dolayısıyla herkes onu Müslümanlar'dan biliyor. Ama Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem döndükleri gazveden zaferle dönüyor, zaferle dönünce de "hafif şüphelileri, kongrede aykırı oy kullananları, muhalefet edeceği belli olanları diskalifiye etmeye başladı" dedirtmiyor.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem taktiği. Münafık bu cezayı hak etti mi? Elbette etti. Çünkü Kur'an hükmünü vermiş, onun hakkında münafık diyor. Ama Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem konjonktüre bakıyor, "Muhammed eli güçlenince adamlarını öldürtmeye başladı diyecekler" diyor.

O gün öyle bir cümle kullanılsaydı; bugünkü İslam, Hıristiyanlık gibi Protestanlık ve Ortodoksluk diye birbiriyle asırlarca savaşıp Müslümanlığa dönüşecekti. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem böyle yapmayı tam aksini söylediği hâlde Müslümanlar birbirleriyle hâlâ boğuşuyorlar. Üstelik de Peygamber'lerinin ismini kullanarak yapıyorlar.

Dolayısıyla bugün bir hoca olarak ben, vakıf başkanı olarak bir kardeşimiz, baba veya anne olarak herhangi bir Müslüman; çocukların önünde bir tavır gösterirken asırlar sonrasını düşünmek zorundayız. Ormanın hangi yaprağının koca ormanı yakacak kıvılcıma sahip olduğunu bilmiyoruz. Katrilyonlarca yaprak var. Bunlardan hangisi bu ormanı yakacak bilemeyiz.

Biz Allah'ın katrilyonlarca kulundan biri olabiliriz. Ama şeytan hangimizin üzerinde böyle bir projeyi uygulamayı deneyecek? Elbette ki en kuru, tutuşmaya en müsait hangimiz isek onun üzerinde deneyecektir. Sürekli ayetle, hadisle, Allah'tan takva ile nemli kalacaksın ki kıvılcım seni tutuşturup ormanı berbat etmesin.

Burada asıl zikretmek istediğimiz çok muhteşem bir örnek var. Abdurrezzak'ın Musannef'inde 4269, Ebu Davud'da da 1960. hadis (farklı bir rivayet olduğu için Ebu Davud'dakini almadım). Katâde isimli zattan rivayet ediliyor.

Hacca gitmeyenler için bir örnek vereyim; hac ibadeti Mekke, Arafat, Müzdelife ve Mina'da yapılır. Bu dört yere gider hacı. Kâbe'yi tavaf eder, say eder; bu Mekke'dedir. Vakfe yapar; bu da Arafat'tadır. Bu

Mekke'den de önemlidir. Arafat haccın aslı, olmazsa olmazdır. Mekke'ye bir alternatif, kaza, kefarete vs. bir şey bulunur ama Arafat'a böyle bir şey yok.

Müzdelif'e gelir ve orada vakfe diye bir ibadet yapar. Ardından Mina'ya gelir. Mina'da hem kurban keser hem taşlama yapar. İşte bu dört yerde hacı seferî olduğu için dört rekâtlık namazları iki rekât kılar. Çünkü Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Bekir radiyallahu anh ve Ömer radiyallahu anh böyle kılmıştır. Bildiğiniz seferîlikte iki rekât kılındığı gibi. Bunu 'Müslüman hacda iki rekât kılar' şeklinde de anlayabiliriz.

Bir de öğle ile ikindi namazını Arafat'ta cem eder, beraber kılar. Akşam ile yatsı namazını da Müzdelif'e dediğimiz yerde cem ederek kılar. Yani o gün hacı üç vakit namaz kılmış olur. Birinci vakitte Arafat'ta öğle ile ikindiyi kılar, ikinci vakitte de Müzdelif'e'de akşam ile yatsıyı birleştirir. Bir de sabah namazını kılar. Böylece üç vakitte namaz kılmış olur. Yani Müslüman hacca bir defa gittiyse ömründe bir defa cem yapıp üç vakitli namaz kılar. Orada ibadet böyle yapılıyor. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem de bu şekilde yaptı.

Ümmet-i Muhammed'in halifesi, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in damadı, Kur'an'ı en iyi bilen insanlardan biri, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile ömür geçirmiş, hulefa-i raşidinden ve yaptığı işler bizim için sünnet niteliği taşıyan Osman ibni Affan radiyallahu anh Mina'da namaz kılarırken dört rekât kılmış. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Bekir, Ömer aynı yerde ikişer rekât kıldı.

Abdullah ibni Mesud radiyallahu anh -Ashab-ı kiramın dört büyük Abdullah'ından, yedi büyük âliminden biri- da hacdaymış. Ona demişler ki: "Dün burada Osman namaz kıldırırken dört rekât kıldı." Abdullah ibni Mesud da "innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" demiş.

Bir mümin bu sözü ne zaman der? Elbette afet anında. Abdullah ibni Mesud'a göre bu büyük bir afet. Çünkü Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem iki rekât kılarırken görmüş, Ebu Bekir'i iki rekât kılarırken görmüş, Ömer'i iki rekât kılarırken görmüş. Hatta Osman radiyallahu anhı da bir seferinde iki rekât kılarırken görmüş. İslamiyet'in üzerinden on beş sene geçmiş neredeyse. On beş senedir hep iki rekât kılınıyor ama Osman orada dört rekât kılmış.

Ona göre bu bir afet, deprem gibi bir şey olduğu için "innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" diyor. Yani Osman radiyallahu anhın cenaze haberi gelse de "innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" diyecekti. Bir sünnet terk edildi mi sahabeye göre dünya yıkıldı demektir. Bu pozisyonu buraya kadar dikkatli anlayın.

Biz "ne olacak yahu, dört kıldıysa kıldı. Şafiîler'e göre dört kılmak caizmiş zaten" deyip geçiştiriyoruz. İbni Mesud'a göre gökler aşağıya indi, Ağrı Dağı göklere çıktı gibi ters bir şey bu. Hiç Resûlullah'ın yaptığı bir şey öbür türlü olur mu! Hadisi rivayet eden zat, İstirca yaptı, diyor. Yani "innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" dedi.

İkinci namazı olunca da namaza geçmiş Abdullah ibni Mesud. Osman radiyallahu anh yine dört kılıyor, hemen arkasına durmuş, dört rekât kılmış bu sefer. Bize göre, "politik davrandı, iktidara ters düşmedi. Çünkü Osman iktidarda" denilecektir. Hemen yakalamışlar Abdullah ibni Mesud'u, "sen öğlende Osman dört rekât kıldı diye istirca yapmadın mı? Şimdi kendin geldin, takıldın peşine dört rekât kıldın. İki rekatta selam verebilirdin ya da ikaz edebilirdin" demişler.

Abdullah ibni Mesud'un tek cümlelik cevabı var:

“İhtilaf, aykırılık beladır.”

Peygamber’in, Ebu Bekir’in, Ömer’in sünnetine aykırı davranmayı o kadar büyük görüyor ama afet gördüğü şeyden daha tehlikeli olarak, müminlerin birliğinin bozulmasına sebep olacak bir tavırda bulunmayı sayıyor.

Çünkü Abdullah ibni Mesud radiyallahu anh, ilk yedi Müslüman’dan biri. Yirmi üç yıl Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanında fiilen durmuş. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem onu çok övmüş, Ebu Cehil’e gidip Rahman suresini okuyan mücahit bu. O günlerin delikanlısı. Âlim biri, hadis rivayetinde, tefsirde Osman radiyallahu anhdan daha ileri. Ömer radiyallahu anhdan da talebe-hoca, hoca-talebe bağı var. Ömer bin Hattap’ın içtihatlarının büyük bir bölümü Abdullah ibni Mesud kanalıyla tâbiine, tâbiinden de İmam Ebu Hanife’ye ulaşıyor.

Yani İslam’ın bugünkü yaşanan ilim mekanizmasında Abdullah ibni Mesud’un o gün çok ağır yeri var. Herkes onun Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberlik yıllarını iyi biliyor. İlim ağırlığını çok iyi biliyorlar ve onu takdir ediyorlar. Aynı zamanda Ömer’in şura meclisinde bulunuyor. Onun gibi bir adamın kalkıp, “ey müminlerin emiri!” demesi; “buyur!” demeyi gerektiriyor.

Orada Osman radiyallahu anha, Resûlullah burada iki rekât kıldı bu namazı, Ebu Bekir iki kıldı, Ömer iki kıldı; sen ne hakla dört kılıyorsun deyip sonra da “ey müminler, Resûlullah’a uyun, Osman’a uymayın” demesi gerekiyordu. Ama o bunu böyle dediği zaman belki de Şiiliğin oluşmasını yirmi sene önceye çekecekti fark etmeden. Ne diyor; “Görüş ayrılığı beladır.” İstirca yaptığı afeti içine gömüyor. Gerisini de Allah’a salıyor. Nasıl olsa müminlerin emirine uydum diye düşünüyor.

Burada küçük bir dipnotu yazın: Osman radiyallahu anhdan yaptığı esasen şeriatı aykırı değil. Osman radiyallahu anh içtihat ediyor. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in Mekke’de evi yoktu. Çünkü haccederken, “ben seferî namaz kılacağım” buyurdu. Niye diye sorulduğunda, bu müşrikler benim evimi bırakmamışlar ki, evim yok burada, evim olmayınca ben seferîyim buyurmuş. Osman radiyallahu anh ise oradan bir kadın ile evli olduğu için kendisini oralı kabul ediyordu.

Bu ayrıntıyı büyük ihtimalle Abdullah ibni Mesud bilmiyor veya “öyle de olsa sen Resûlullah gibi kılsana” diyesi geliyor. Her hâlükârda şeriatı aykırı bir durum değil.

Dolayısıyla Osman radiyallahu anhdan niye dört rekât kıldığına vâkıf değiller. Meseleyi bilmiyorlar. Onlara göre Resûlullah’ın, Ebu Bekir’in ve Ömer’in yaptığı yapılmalıydı. Her hâlükârda sonradan bu mesele anlaşıldı ve çözüldü. Ama o pozisyonda Abdullah ibni Mesud ne yaptı; ümmet-i Muhammed’in şeriatına uygun olanı yaptı, rıza göstermedi. Bu bir afettir, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetine uyulmalıydı dedi. Beyan vazifesini, Resûlullah’ın şeriatına uyma vazifesini yaptı. Ümmetin birliği meselesine gelince de bağına bastı ve orada namazı dört rekât kıldı.

Böylece Abdullah ibni Mesud’da ne görüyoruz? Şahsiyetinde Allah’ın şeriatına da zarar vermedi. Ümmetin birliğine de zarar vermedi. Orada şimdi tasavvur etmeye çalışalım; Abdullah ibni Mesud “bana göre bu namaz yanlış” diye açıklama yapsaydı... “Mecburen kıldık. Siyasî ve konjonktürel bir durum bu” deseydi sadece... Hâlbuki “Ayrılık beladır” dedi. Dolayısıyla onun üzerinden Osman’ı sevmeyenlerin yorum yapmasına da mecal bırakmadı.

Çünkü Osman radiyallahu anh iktidarda olduğu için muhakkak sevmeyeni vardır. Sahabe ol, ne olursan ol. Daha sonraki örneklerde göreceğiz ki ashab-ı kirama da saldırdı insanlar. Nitekim hulefa-i raşidinden olan Osman radiyallahu anhı şehit ettiler. Dolayısıyla o, “ayrılık beladır” demeseydi de “bana göre bu yanlış” deseydi; bugün İslam dört değil sekiz mezhep olurdu belki. Hatta sekiz mezhep bile yetmezdi bize şimdi. Kaldı ki mezheplerimiz bundan kaynaklanmadığı hâlde siyasî mezheplerimiz de olurdu –maazallah.

Şimdi biz burada, “yahu ben sahabe miyim? Osman da yok ortada” deyip geçiştiremeyiz. Biz de bu zamanın Osman’ı ya da İbni Mesud’larıyız. En azından evlerimizde böyleyiz. Bir hoca efendinin sakalının uzunluğu sünnete şekil veriyor! Kaç kere internet üzerinden sorulduğu için burada zikretmekte beis görmüyorum; kısa kollu gömlek haram mıdır diye soruyorlar bana. Sebebi de, “hiçbir fotoğrafta kısa kollu gömlek yok senin” diyor. Hâlbuki sünnet biz değiliz, haramı belirleyen biz değiliz. Ama seni seviyorsa, sen kısa kollu giyiyorsan, o hepten kısa giyiyor. Hatta askılı giyiyor bu sefer.

Önde duran insanlar, sözü dinlenenler keyfî konuşamazlar. Seçmeyi bilmek zorundadırlar. Âlimlerin, yazarların, babaların, annelerin, ablaların, ağabeylerin yani bir üstte duranların vazifesi sadece şeriati öğretmek değildir. Sadece abdesti öğretmek değildir. Abdestli bir ümmet olduğumuz kadar abdestli olduğumuz için birbirimizle münakaşa etmeyiz ve birlik-beraberlik içerisinde oluruz şuuru da vermek gerekiyor. Ümmet-i Muhammed olarak namaz kıldığımız gibi cemaatle namazın bize birlik şuuru kazandırdığını da tavırlarımızla deklare etmemiz gerekiyor.

Sözlerimize başlarken ne dedik:

- 1- Bizim Allah’ın emirlerini yerine getirme görevimiz var.
- 2- Ümmetimizi koruma görevimiz var.

Bu ümmeti koruma görevimizin esası olduğu için hac yapıyoruz. Bunun için camide cuma kılmayanın, en az haftada bir defa camiye gelmeyen Müslümanlığı sorunlu oluyor. Tavırlarımız bundan esinlenmeli, istifade etmeli. Müslümanlar’ın birbirlerini rencide etmeleri, özellikle âlimlerin, yazarların, konumu yüksek olanların ağızlarından çıkan sözlerine dikkat etmeleri gerekiyor.

Burada çok enteresan bir örnek vermek istiyorum: Süfyan-ı Sevrî diye biri var. Tâbiinin ulemasından bir adam. Konum itibarıyla Ebu Hanife’den daha yukarıda olabilir. Belki fıkh itibarıyla değil ama konum itibarıyla Ebu Hanife’den daha yukarıda olan bir zat. Ashab-ı kiram düzeyinde değil de ondan aşağıdaki kadronun bir numaralarından, belki de ilk 10’undan birisi. Kendisi güçlü ve referans biri. Ona Sevr ibni Yezid isimli biriyle ilgili soru soruluyor. (“Sevr” öküz anlamına geliyor. Bu adamın adı öyle. Bizde kurt vs. isimleri kullanılıyor, onların yöresinde de “sevr” ismi kullanılmış demek ki.)

Sevr ibni Yezid, bir hadis âlimi. Az bir âlim de değil. Yani mesela, “Tehzibu’t-Tehzîb” adlı kitaptan durumuna baktım, onun için “sika bir âlimdir” diyor. Güvenilir bir hadis âlimi. Fakat bir miktar Kaderiye mezhebine bulaşmış. Kaderiye berbat bir ekol. Nasıl olsa her şey yazılmış çizilmiş, biz işimizse bakalım mantıklı bir ekol. Bu adamda hadis var, sağlam bir akıl yok demek ki. Güvenli, güçlü bir bilgisayar gibi ama mantığı yok. Bilgisayarın akıllı yok, bilgisi var. İnsanlar ona formulize edip akıllı gibi iş yaptırıyorlar.

Süfyan-ı Sevrî’ye, “bu Sevr ibni Yezid’den hadis alalım mı?” diye soruyorlar. Süfyan-ı Sevrî de, “Onun hadisinden istifade edin ama boynuzuna vurdurtmayın kendinizi” diyor.

Bu ümmet-i Muhammed mantığıdır. “Bir kere o bizden çıktı, Kaderiye mezhebine takıldı, onun hadisi lazım değil bize” demiyor. “Madem hadiste temiz bir adam; alın hadislerini” diyor. Ama adamda siyasî denebilecek uç bir görüş hastalığı var, onun için “takılmayın-boynuz yemeyin” de diyor.

Bu ümmet-i Muhammed ortalamasıdır. Böyle bir ortalamayı ümmet-i Muhammed becermiş. Öküzden istifade etmiş ama boynuzuna çarptırmamış kendisini. Fakat bir insan, öküzden istifade edeceğim diye boynuzunun altına koyarsa kendisini ona da yapacak bir şey yok.

Hamdele-salvele.